

F: Čo viete o „Sonderbehandlungen“, ktoré sa prevádzali na Slovensku? Viete, 1141
čo to je?

A: Nie.

F: Počujete to prvý raz?

A: Áno. [Sic!]

F: V akom pomere ste boli k Himmlerovi?

A: Bol som náčelníkom hlavného úradu SS.

F: Bol váš vzťah k nemu priateľský?

A: Myslel som, že rovnaký ako u ostatných. Bol to vzťah osobnej oddanosti, ktorá bola jednostranná.

F: Nemali ste k nemu dobrý vzťah?

A: Bol som náčelníkom jeho hlavného úradu. Častejšie som zažiadal o uvoľnenie, ale nikdy k tomu nedošlo. Himmler nemal vôbec nijakého priateľa. Všetkých vzájomne podpichoval.

F: Aký mal Höfle vzťah k Himmlerovi?

A: Poznali sa už predtým. Höfle bol dôstojníkom bavorského generálneho štábu. Preto ho Himmler povolal. Aký bol ich osobný vzťah a kedy vznikol, to neviem. Rozhodne Höfleho povolal Himmler. Höfleho si priamo vyžiadali.

F: Nechválil Himmler pred vami Höfleho?

A: Isteže. Hovoril, že Höfleho pozná dávno a že je to vynikajúci muž. Po udalostiach na Slovensku bol medzi Höflem a Himmlerom napätý vzťah.

F: Prvý deň ste boli predstavený predsedovi vlády dr. Tisovi?

A: Áno.

F: Aký dojem na vás urobil?

A: Veľmi, veľmi dobrý.

F: Slúbil vám všetko, čo sa týkalo nemecko-slovenskej spolupráce?

A: Mal som dojem, že v osobe dr. Tisu som našiel vreľého priateľa Nemecka. A myslím, že aj on mal o mne dojem, že som vreľým priateľom slovenského národa. Myslím, že som ho nesklamal.

F: A Gašpar, tlačový šéf?

A: Toho nepoznám, to je vec Zahraničného úradu.

F: Vy ste podali sťažnosť na Ludina?

A: Prečo?

F: Že bol na Slovensku a nestaral sa o povstanie.

A: Táto sťažnosť nevzišla odo mňa, ale prišla zhora. [...] ⁹

AMS Praha. Nár. súd Bratislava. Onkud 6/46, Tiso a spol., zv. 6. Originál. Strojopis, originál. (Z nemčiny preložila HT.)

1947, február 6.—7. Bratislava. — Zo zápisnice spísanej s J. Turancom pred obžalobcom pri Národnom súde v trestnej veci proti Tisovi a spol.

[...] ¹

Až do 29. augusta 1944 nevedel som nič o prípravách vojenského povstania na Slovensku. Pplk. Goliana som si sám vybral za náčelníka svojho štábu proti vóli

⁹ Nasleduje záverečná prisaha a podpisy.

¹ V prvej časti zápisnice, spísanej 5. a 6. 2. 1947, opisuje Turanec na 8 stránkach svoju činnosť v rokoch 1939—1943, najmä udalosti z nasadenia slovenských jednotiek na východnom fronte.

Čatlošovej, ktorý bol huckaný pplk. Ballaym a vytýkali mi, že si beriem za náčelníka štábu Čechoslováka, ktorý má za manželku Češku — šovinistku. Aj Nemci mi to zazlievali. Ja som Golianovi ale 100 % dôveroval, lebo bol tichý a dobrý pracovník. Golian mi nikdy nič nepovedal, videl som iba nuance, ktoré boli u Goliana nezvyklé a ktoré ma na Goliana upozorňovali. Napr. keď som Golianovi oznámil v júni 1944 útek plk. Imru, mysliac pritom na jeho smrť, Golian nebol mojou správou prekvapený a z jeho úsmevu na tvári som usudzoval, že vie trochu viac ako ja.

Tieto okolnosti, samozrejme, sa mi vyjasnili až po mojom zatknutí.

Boli ešte väčšie a menšie príhody, z ktorých dnes po uvážení usudzujem, že Golian bol zasadený do povstania bez môjho vedomia, ale ja som mu tak veľmi dôveroval, že ani vo sne mi nenapadlo, že by ma bol on zradil.

V tej dobe som bol veliteľom pozemného vojska v Banskej Bystrici, ale rodinu som mal v Trenčíne.

Zo začiatku augusta boj proti partizánom prevádzali bezpečnostné orgány, sice môj zpravodajca mi hlásil 16 parašutistov, ale k vojenskej odvetnej akcii som rozkaz nedostal. Začiatkom augusta 1944 partizáni odzbrojili jednu pracovnú rotu v Demänovských jaskyniach. Na miesto samo sa dostavil Čatloš a odtiaľ mi telefonoval, že musím previesť prečisťovaciu akciu v priestore Prašivá a Ďumbier a na masívoch východne turčianskej doliny. Žiadal ma, aby som vyslal dôstojníka, ktorému dá presné dispozície. Ja som vyslal do Lipt. Sv. Mikuláša mjr. Noska a podľa dispozícií pomocou jedného pluku odveleného od Malárovej armády bola akcia proti partizánom prevedená, ale bez každého úspechu. Vtedy som si to ešte nevysvetľoval tak, že partizáni boli niekým od nás upozornení. Sám poznám hory a viem, že v našich slovenských horách, kto chce, sa môže dobre ukryť.

Teraz začala vlastne moja osobná kalvária. Do vojenských vecí začala zasahovať vláda, vlastne Mach v mene prezidenta, župani a predseda snemu Dr. Martin Sokol. Doteraz to bolo nezvyklé, aby mne, vojenskému veliteľovi, dávali rozkazy civilné osoby.

Prvý zásah vykonal ružomerský župan Slušný, ktorý podal obsiahlejší prípis Ministerstvu vnútra a v odpise MNO, kancelárii prezidenta republiky, ako aj mne, v ktorom vylíčil hroziace partizánske nebezpečie, ako aj svoje osobné stretnutie s partizánmi a obavu pred pripojením sa textilných robotníkov z ružomerských tovární k partizánom. Navrhoval, aby veliteľstvo pozemného vojska, totiž ja, poskytlo 600 vojakov na zaistenie poriadku v Ružomberku.

Za dva dni mi telefonoval Čatloš v tejto veci a som mu oznámil, že nemám ani jedného zbytočného vojaka a týmto bola vec vybavená.

Veľmi agilne sa miešal do vojenských vecí župan Bulla z Banskej Bystrice, ktorý ale so svojimi poznatkami neprišiel ku mne, ale išiel do Bratislavy, k býv. prezidentovi, tam veci vylíčil podľa svojho náhľadu v tmavých farbách podľa svojich zpravodajských zpráv a potom prichádzali jednak od Čatloša a jednak od Macha, ktorým to iste býv. prezident povedal, všelijaké príkazy a nervózne dotazy. Z Bullovho popudu, poť. po jeho informáciách dal mi Čatloš rozkaz na zaistenie hronskeho údolia. Ihneď po obdržaní tohoto rozkazu mi telefonoval Mach a povedal mi, že ak bude tréba, dá mi k dispozícii aj žandárov a aby som na každý pád toto údolie zaistil, ^{že} chytil nejakého toho partizána. Mach ďalej mi povedal do telefónu, že má nejaké prostriedky, mysliac na peniaze, a že vojak, poť. vojaci, ktorí partizána chytia, dostanú peňažnú odmenu a aj vyznamenanie. Nevie, akým právom hovoril Mach o vyznamenaniach, lebo on vyznamenávať nemôže. Povedal mi, že telefonuje z rozkazu býv. prezidenta Dr. Tisu. Ja som podľa tohoto rozkazu Čatlošovho jedným práporom pechoty nariadil zaistenie hronskej doliny medzi obcami Breznom a Slov. Lupča. Úkolom tohoto práporu bolo stálym hliadkovaním tento priestor kontrolovať a za každých okolností partizánov chytiť. Veliteľom pri zhromaždení u štábu som oznámil, že vojaci, ktorí chytia partizánov, dostanú peňažitú odmenu, ako aj vyznamenanie. Tento rozkaz som vydal na

základe telefonickej úpravy Machovej. Takmer denne som dostal hlásenia, že z tohto práporu zbehli vojaci so zbraňami k partizánom.

Nervóznou náladu týchto dní neviem dosť pravdivo a úplne vyličiť, lebo stále telefonovali Čatloš aj Mach z Bratislavy so všelijakými dotazmi a novými akciami. Bol som z toho celý rozrušený. Hlavne Mach neustále telefonoval a zaprisahal ma, aby som energicky pokračoval, pričom sa odvolával na rozkaz pána prezidenta. Takto v tomto týždni, mohlo byť to asi 23. alebo 24. augusta 1944, dal mi rozkaz Čatloš ihneď zaistiť vojensky antimonku v Lehote u Brezna, lebo údajne sa na ňu chystajú partizáni. Táto zpráva mohla pochádzať z nemeckého prameňa a išla do Bratislavy bez toho, že by som sa ja bol niečo dopyčul. Neskoro večer alebo v noci volal ma Prešov a pri telefóne sa mi hlásil plk. Schindelmayer, člen nemeckej misie Malárovej armády a oznámil mi, že z Košíc posielajú do hronskej doliny 2 prápory SP (Schutzpolizei) mne na pomoc zaistiť hronské údolie, pričom už spomínal nebezpečie hroziace v antimonke v Lehote. Ja som mu odpovedal, že nepotrebujem žiadnu pomoc, lebo celú hronskú dolinu som zabezpečil, a žiadam ho, aby sem nikoho neposielal, lebo sa vzdám velenia.

K tomuto môjmu rozhodnutiu odmietnuť Nemcov ma viedli skúsenosti z východného frontu. Vedel som, čo znamená SP, a že tí sú v stave vyvraždiť celú hronskú dolinu. Preto s nebyvalou rozhodnosťou som sa ohradil proti tomu, aby mi prišli na pomoc nemecké jednotky. Aby som odstránil dôvod k zakročeniu, nariadil som mjr. Sekurisovi do Brezna, aby jednou eskadrónou jazdy ihneď zaistil antimonovú továreň v Lehote. Toto bolo aj vykonané, o čom som dostal za dve hodiny zprávu.

Ešte hneď tej samej noci telefonoval som Čatlošovi do Bratislavy a oznámil som mu, že som zamietol návrh Schindelmayera a prosil som ho, aby tento môj postup schválil prezident. Pri telefóne bol pozdejší aj Mach a Čatloš mi oznámil, že páni sú radi, že som to tak urobil. Mach mi túto pochvalu tiež tlmočil, ale mi zároveň oznámil, že v Podbrezovej sú neporiadky a že mi dáva k dispozícii 120 žandárov a energického veliteľa. Ráno sa mi hlásil už pplk. Šida aj s žandarmi, a tých som poslal do Podbrezovej.

Dodávam ešte, že po vyhodení kralovanského a vrútockého tunela niekedy medzi 18.—24. augustom 1944 som dostal rozkaz prezrieť vyhodené tunely a odtiaľ som bol volaný do Trenčína s tým, že Čatloš sa chce so mnou rozprávať a aby som mu podal zprávu. O 6. hod. odpoľudnia v poradnej sieni župného domu konala sa porada za prítomnosti Čatloša, Macha, županov Slušného a Bullu a zást. veliteľstva žandárstva, na ktorej porade Mach žiadal energicky zakročiť proti partizánom žandárstvom aj vojskom.

Pokračované v zápisnici dňa 7. februára 1947 za prítomnosti hore uvedených osôb.

V tej istej dobe medzi 21. a 25. augustom 1944 volali ma telefonicky zo Župného úradu v Banskej Bystrici s tým, že ma tam volá môj náčelník štábu pplk. Golian na schôdzu. Hoci mi bolo to dosť podozrivé, že môj náčelník ma volá na schôdzu do civilného úradu, išiel som tam ihneď a tam som našiel Goliana, pplk. Tlacha, troch civilných úradníkov zo župného úradu a býv. predsedu Snemu Dr. Martina Sokola. Tento bez každého úvodu začal mi vytýkať, že v hronskej doline nie je žiadny poriadok, že partizáni robia, čo chcú, a že v obci, odkiaľ on pochádza, v Medzibrodí, partizáni chodia hore-dole dedinou úplne smelo a niet tam ani jedného vojaka. Žiadal ma, aby som tam ihneď poslal vojsko. Tón, v akom Sokol mne to povedal, bol viac rozkazovací ako prosebný. Ja som Sokolovi odpovedal, že o vnútornú bezpečnosť sa majú starať žandári a ja nie som veliteľom žandárstva, ale vojska, načo mi Sokol odvetil, aby som tam len poslal silnejšiu vojenskú hliadku na zaistenie poriadku proti partizánom. Prítomnému Golianovi som preto povedal, aby poslal tam silnejšiu stálu hliadku a ja som z tejto porady odišiel, kým ostatní tam ešte zostali.

Telefonické rozkazy a dopyty z Bratislavy neprestávali. Čím ďalej boli tieto

telefonické rozhovory z Bratislavy nervóznejšie a mal som ten dojem, že v Bratislave videli všetko černejšie, ako to v skutočnosti bolo. Jednej noci, t. j. 24. augusta 1944 — na dátum sa presne pamätám, telefonoval mi Čatloš a za tým hneď Mach, že partizáni na píle v Turanoch zobrali riaditeľa, niektorých Nemcov — úradníkov a že vzali veľký, skoro miliónový obnos peňazí, ktorý bol na výplatu robotníkov určený. Čatloš sa ma spýtal, či mám ešte nejakú jednotku, ja som mu na to odpovedal, že posledná rota je ešte v Trenčíne, načo on mi odpovedal, tak musíš ju tam poslať. Ja som poslal z nej dve čaty na zaistenie tejto pily, a to ešte v tú noc. O jej činnosti som sa dozvedel až 28. augusta 1944 dopoludnia v Žiline, keď som tam bol s Machom, t. j. že ona stojí na píle a partizáni na ľavom brehu Váhu na vršku. Toto mi povedal jeden desiatnik aspirant z tejto jednotky, ktorý bol práve v Žiline s robotníkmi pre nové peniaze. O mojej návšteve v Žiline spolu s Machom budem vypovedať ešte neskoršie.

Niektorá jednotka z práporu mjr. Želinského, ktorá zaistovala žiadelské údolie, v týchto dňoch chytila jedného partizána — Slováka, asi 20-ročného, vysokého. Ihneď po zaistení telefonovali mi, že ho posielajú do Banskej Bystrice a zpravodajskému dôstojníkovi som rozkázal, aby partizána ihneď, ako príde, mne ukázal. Skutočne dňa 25. augusta 1944 poobede priviedol mi zpravodajský dôstojník, na meno ktorého sa už nepamätám, jedného zdatného chlapca vo vojenskej uniforme. Ja som sa ho len toľko opýtal, či je vojakom, a on mi odvetil, že nie. Neskoršie ma informovali, že zajatý chlapec bol síce odvedený a šaty odcudzil svojmu staršiemu bratovi-vojakovi a v tých ušiel k partizánom na Prašivú. Ja som podal hneď hlásenie do Bratislavy Čatlošovi, že sme zaistili jedného partizána a že sa nachádza v kasárenskom väzení. Čatloš mi len to povedal, že túto zprávu oznámi prezidentovi a že aby som čakal na odpoveď. Za malú chvíľu telefón zase vrčal a pri telefóne sa mi hlásil Mach. Ten hneď sa ma spýtal, kde mám zaisteného toho partizána, a rozkázal mi, aby som ho dal odstreliť. Povedal to týmito slovami: „Toho treba odstreliť.“ Machovi som povedal, že ja nebudem odstrelovať nikoho, a aby si ho odstrelili sami. Mach odpovedal, že však je štatárum a rozhodne justícia. Mach pri telefonických rozhovoroch sa vždy odvolával na prezidenta a na dohovor s Čatlošom, či v tomto prípade tiež sa na taký rozkaz odvolal, na to sa už nepamätám, ale mám silné tušenie, že ako obyčajne aj v tomto prípade mohol spomenúť výš uvedené osoby. Ja som potom rozkázal zpravodajskému dôstojníkovi, aby výš spomenutého vojaka odovzdali okresnému úradu. Či to bolo prevedené, to neviem, ale nepamätám sa na to, či bol popravený, a o jeho ďalšom osude nič neviem.

V noci zo dňa 25. na 26. augusta 1944, t. j. po dni, ako bol zaistený tento partizán, nariadil Golian bez môjho vedomia poplach celej posádky. Či bol vyhlásený poplach aj v iných posádkach, to neviem. O poplachu som sa dozvedel v noci sám a hlavne ráno, keď došli ku mne Nemci v deputácii, žiadali ma o vysvetlenie, že prečo boli pochytení a zaistení v Harmanci Nemci. Zavolať som si Goliana, lebo ja som o ničom nevedel a Golian mi povedal vo vedľajšej izbe, že on dal cvičný poplach a harmanecký veliteľ posádky nerozumel jeho rozkazu, mysliac, že idú Nemci, dal rozkaz na pochytenie všetkých Nemcov. Golian mi ale povedal, že už všetko zariadil, a Nemci boli pustení. Šiel som potom s Golianom do vedľajšej izby, kde čakala deputácia Nemcov, a som sa im ospravedlnil, že ide o omyl a že všetci budú prepustení. Toto počínanie Golianovo mi bolo veľmi nápadné, ale ja som mu natoľko veril, že som ešte stále o jeho vernosti voči mne nepochyboval.

Ihneď potom, ako tí Nemci odišli, nemohlo byť ešte ani 9 hod. ráno (dňa 26. augusta 1944), volal ma telefón z Bratislavy a pri telefóne sa mi hlásil minister Čatloš a tento mi oznámil, že budem musieť prevziať hlavné veliteľstvo armády a že on zostane iba ministrom. Ja som ho veľmi prosil, aby od tohto menovania bolo odhliadnuté, ale Čatloš tvrdil, že je to rozkaz prezidentov a skutočne za

15 minút ma telefonicky volal znovu a žiadal ma, aby som došiel dňa 28. augusta 1944 do Bratislavy k prezidentovi cieľom odovzdania menovacieho dekrétu.

O 13. hod. odopoludnia som sa vrátil spolu so svojou manželkou autom do Trenčína. V noci z 26. na 27. augusta 1944 bol som volaný všelijakými osobami vojenskými a civilnými, takže bola nálada veľmi napnutá. V noci ma volal tiež Mach a vytýkal mi, že žilinská posádka spolu s partizánmi obsadila celulózku. Táto zpráva nebola ale pravdivá, ako som si ju pozdejšie od plk. Kalu preveril.

V nedeľu odopoludnia ma volal znova Mach a povedal mi, že v pondelok doobeda príde s lietadlom do Trenčína a že aby som ho čakal na letisku, lebo musím s ním ísť do Žiliny a prípadne aj do Ružomberka. Poznamenal mi, že ako v Ružomberku, tak aj v Martine sú neporiadky. Ďalej mi povedal, že po našej návšteve v Žiline poletím s ním spolu k prezidentovi do Bratislavy.

Kedže v Trenčíne bolo ticho a nedostal som cez noc žiadne významnejšie zprávy, ráno dňa 28. augusta 1944 celkom kľudne som išiel na letisko do Biskupíc a čakal som tam Macha. Tento skutočne okolo 1/2 11 hod. prišiel a hneď sme odleteli do Žiliny. Mach sa díval na situáciu veľmi skepticky a povedal mi, že keď to takto ďalej pôjde, obsadia nás Nemci. Oznámil mi, že dostal neuspokojivé zprávy z Ružomberka a z Martina a že chcel by ich spolu so mnou preveriť. Na letisku v Žiline čakal nás plk. Kalo so svojím pobočníkom, čo mi bolo nápadné, lebo ja som mu žiadnu zprávu neposlal. Iste ho musel upovedomiť Mach. Kalo nám oznámil, že u tunela je boj medzi Nemcami a partizánmi. Vraj Žilinou prechádzala nemecká spojovacia jednotka a veliteľa tejto jednotky Kalo upozornil na partizánov, ale ten na upozornenie nedbal a pokračoval vo svojej ceste na Krakov ďalej. Kalo nám oznámil, že táto spojovacia jednotka je v tuhom boji s partizánmi. Ešte predtým, než sme z letiska odišli, prišla na motocykli spojka, ktorá veliteľovi plk. Kalovi oznámila, že Nemci asi omylom odstrelili našich štyroch vojakov zo stráže mostu u tunela. Z letiska sme odišli na policajné riaditeľstvo a odtiaľ telefonoval Mach mjr. Veselovi, veliteľovi posádky v Ružomberku a spýtal sa ho, že čo je tam nového a čo robia partizáni. Mjr. Vesel odpovedal, že vojsko je v kasárňach a partizáni v meste. Vesel túto zprávu i mne opakoval, a keď som na návrh Machov nariadil, aby vyslal do mesta hliadky, odvetil mi, že to nedoporučuje. Nato Mach volal veliteľstvo posádky v Turči (Sv. Martine, kde sa mu hlásil pplk. Perko. Mach sa ho spýtal, že aká je situácia v Martine a že či je posádka spoľahlivá. Zároveň mu oznámil, že u tunela sú boje, a preto aby poslal 3 tanky na precistenie a uvoľnenie cesty od partizánov. Potom odovzdal telefón Mach mne a ja som sa s Perkom zhováral a vybral som z jeho slov, že zasadenie tankov nedoporučuje, lebo tieto by sa mu nevrátili. Nato som mu odpovedal, aby urobil všetko podľa najlepšieho uváženia. Odišli sme nato spolu s policajným riaditeľom smerom ku kaviarni Metropol, kde sme pred kaviarňou videli 10 alebo 12 robotníkov, medzi nimi stál jeden desiatnik aspirant s nemeckým automatom. Ako Mach túto skupinu uvidel, povedal, že tu je zas jeden partizán a šiel ku skupine rovno k tomu aspirantovi, ktorého sa spýtal, že čo tu hľadá. Aspirant mu odvetil, že prišli z Turian pre výplatu robotníkov z pily. Mach si aspiranta zavolať do kaviarne a po rozhovore, že kto mu dal na to rozkaz, vzal mu automat a na schodoch kaviarne povedal prítomnému policajnému riaditeľovi, aby zaistil vonku stojacich robotníkov a plk. Kalovi zase, aby zaistil odzbrojeného aspiranta. Či títo ľudia boli skutočne zaistení, to neviem, lebo my sme odišli všetci s autom na letisko. Tam nastúpené družstvo vojakov vzdalo Machovi česť a ten ešte k nim prehovoril, aby sa proti partizánom postavili a nedali sa a začo im slúbil i odmenu. Mach povedal nato, že pôjdeme lietadlom do Ružomberka. Kalo mu odvetil, že vzhľadom na boje v tunelu cestu neodporučuje a že ho od tej cesty odrádza, lebo toto veľké lietadlo nevie v Ružomberku ani zostúpiť. Mach vtedy sa rozhodnul zaletieť nad tunel, aby videl bojisko, čo sa v skutočnosti aj stalo, ale keďže sme boli vo výške nad 1000 m, nič sme nevideli. Vrátili sme sa do Trenčína, kde sme obe-

dovali, a leteli sme spolu do Bratislavy, kde sme prišli asi okolo 1/2 18 hod. odpoľudnia. Hneď z letiska som sa odobral spolu s Machom do prezidentského paláca. Na chodbe Mach zmizol, odišiel niekam a ja som išiel sám k Dr. Jozefovi Tisovi. Tento sa ma spýtal, že čo je nového, a oznámil mi, že musím prevziať hlavné veliteľstvo armády. Ja som ho prosil, aby mňa v tak ťažkej dobe takou dôležitou úlohou nepoveroval, Tiso mi ale odvetil, že je to rozkaz a musím to prevziať, lebo Nemci aj tak žiadajú od neho obsadenie trate Bratislava—Žilina nemeckými hliadkami. Pripomínam, že predtým, než som vstúpil k Dr. Tisovi, vyšiel od neho vyslanec Ludin s jedným nemeckým generálom a ten generál vo dverách ukazujúc na mňa povedal dr. Tisovi, že v Banskej Bystrici je tiež neporiadok. Ako som neskoršie zistil, tým generálom bol Hubicki. Tisovi som znova oznámil, že som zamietnul návrh plk. Schindelmayera o poskytnutie nemeckej pomoci, pričom som poznamenal, že mám s nimi neblahé skúsenosti. Tiso mi toto schválil, poť. povedal, že ihneď po Čatlošovej zpráve vzal to na vedomie. Spýtal sa mňa, aká je situácia v Banskej Bystrici, a povedal mi veľmi nervózne, aby som si tam spravil poriadok, lebo nás obsadia Nemci. Síce mal som akosi v podvedomí, že to u nás praskne a že nakoniec nás Nemci obsadia. Predsa každé malé dieťa vedelo, že vojenská situácia sa pre Nemcov rapidne zhoršuje. Ja som mal všelijaké myšlienky a v prípade obsadenia nebol by som sa podrobil Nemcom, ale stratil by som sa niekde v horách. Situácia bola už taká beznádejná, že každý ďalší boj po boku Nemcov som považoval za stratený a pre národ za nebezpečný. O ďalšom vývine národnej veci som mnoho so svojimi známymi aj s Čatlošom debatoval a vedeli sme, že vec je stratená a že Nemci vojnu za žiadnych okolností vyhrať nemôžu.

Ja sám som mal tiež ten plán vypracovaný spolu s Golianom, že v prípade cudzej intervencie by som sa bol postavil s armádou na odpor. Po tom, čo som bol v zajatí a videl som začiatok vojenského povstania, som si uvedomil, že je to jeden spôsob boja proti Nemcom, a skúmajúc moje vtedajšie myšlienky, môžem bezpečne tvrdiť, že by som proti povstaleckej armáde nebojoval. K bratovražednému boju by som sa nikdy nebol pripojil. Keby mi bola daná možnosť a boli by ma zo zaistenia prepustili, bol by som bojoval proti Nemcom. Na dôkaz tohoto svojho tvrdenia uvádzam, že 20. septembra 1944 po mojom odvezení do Moskvy hneď som podal žiadosť, poť. dve žiadosti, jednu na komisára a druhú na čs. vyslanectvo v Moskve, aby mňa zaradili trebárs ako obyčajného vojaka na hoci ktorej fronte proti Nemcom. Považoval som povstanie, potom čo už vypuklo, za nutnosť a za jediný spôsob, akým má sa národ pripojiť k víťazným armádam.

Rozhovor s Tisom² trval 5—6 minút. Ako som od neho vyšiel, nejaký kancelársky úradník z prezidentskej kancelárie ma zastavil a povedal mi, že mám ísť z rozkazu ministra Macha do zasadnutia vlády. Dal mi ešte jedného úradníka a ten autom ma zaviezol do jednej budovy, kde práve vláda zasadala pod predsedníctvom Macha. Čatloš ma zavolať do miestnosti, kde vláda zasadala, a Mach po mojom vstupe povedal, aby všetci ministri vstali a uctili jedinomínútovým tichom pamiatku partizánmi zavraždeného poslanca Slameňa a ešte notára, na meno ktorého sa už nepamätám. Potom Mach ministrom oznámil, že som bol menovaný prezidentom hlavným veliteľom armády.³ Hneď nato som sa vzdialil a šiel som autom do Trenčína. V Trenčíne som prespal a ráno o 1/2 8 hod. som šiel autom na letisko v úmysle letieť do Banskej Bystrice. Na ceste ma zastavil mne neznámy npor. leteckva, ktorý ma varoval pred cestou do Bystrice, lebo tam na mňa číhajú partizáni, že je tam partizánske povstanie. Toto varovanie som považoval tiež za prejav nervozity, letel som do Banskej Bystrice a tam na letisku Tri Duby som si sadnul do svojho auta, ktoré bolo asi 1 km za letiskom zastavené, a mňa zaistili. Toho samého dňa ma zaviezli na Prašivú a tam som bol až do 6. septembra,

² 28. augusta 1944.

³ Porov. dokument čís. 168

vtedy som bol zavezený do Hiadeľu a odtiaľ dňa 13. septembra lietadlom spolu s Čatlošom odviezli nás do Kijeva a 15. septembra z Kijeva do Moskvy.

Zápisnica skončená, schválená a podpísaná.
Obžalobca pri NS
[podpis nečit.]
M. Bieliková
zapisovateľka.

Josef Turanec.

AMS Praha. Nár. súd. Bratislava Oňtud 6/46, Tiso a spol., zv. 6. Originál zápisnice, podpísaný J. Turancom. Strojopis, originál.

Prilohy

